

Οι μεταφραστικές δυσκολίες στον υποτιτλισμό κινηματογραφικών ταινιών

Κωστοπούλου Λουκία

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Abstract:

This paper analyzes the difficulties that the translator faces in film subtitling. Bearing in mind the various constraints that inevitably take place in subtitling, the present research aims at presenting and exploring some problematic areas in film subtitling. Through the analysis of a corpus of films and film titles translation problems and translation strategies are identified and categorized.

Λέξεις-κλειδιά: οπτικοακουστική μετάφραση, υποτιτλισμός, μεταφραστικές στρατηγικές, γλωσσικές ποικιλίες, ιδιωτισμοί

1.Εισαγωγή

Το θέμα της παρούσας εργασίας είναι οι μεταφραστικές δυσκολίες στον υποτιτλισμό κινηματογραφικών ταινιών. Η έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο της εκπόνησης της Διδακτορικής Διατριβής μου στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών σπουδών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στην έρευνά μας επικεντρωθήκαμε στον υποτιτλισμό κινηματογραφικών ταινιών λόγω του εύρους των κινηματογραφικών ειδών και της πολυπλοκότητας που μπορεί να παρουσιάζει το κάθε είδος.

Στον υποτιτλισμό συνυπάρχουν χωροχρονικοί περιορισμοί, τεχνικά προβλήματα και συχνά ο χρόνος που έχει στη διάθεσή του ο υποτιτλιστής είναι περιορισμένος. Ο Marleau (1980: 281) υποστηρίζει ότι «πρέπει να δημιουργήσουμε στο θεατή τη ψευδαίσθηση ότι μπορεί να κατανοήσει τα πάντα χωρίς να διαβάσει τους υπότιτλους».¹

Στην συγκεκριμένη μεταφραστική πρακτική έχουμε συνύπαρξη εικόνας, ήχου και γραπτού κειμένου με τη μορφή υπότιτλων. Η εικόνα και ο ήχος παίζουν καθοριστικό ρόλο στη ροή του έργου. Ο υπότιτλος έχει επικουρικό χαρακτήρα βοηθώντας το θεατή στην καλύτερη πρόσληψη της ταινίας. Για αυτόν το λόγο επιλέγεται συνήθως η λιτή πλην όμως περιεκτική δομή του.

Παρατηρώντας τους υπότιτλους μιας ταινίας γεννάται εύλογα το ερώτημα με ποια κριτήρια γίνεται η επιλογή της συγκεκριμένης μεταφραστικής στρατηγικής. Στόχος της έρευνας είναι να εντοπιστούν και να αναλυθούν οι μεταφραστικές δυσκολίες στον υποτιτλισμό και να παρουσιάσουμε τα πρώτα συμπεράσματα σχετικά με τις στρατηγικές σε ορισμένες κατηγορίες μεταφραστικών προβλημάτων. Επιλέχθηκαν ταινίες που ανήκουν σε διαφορετικά κινηματογραφικά είδη προκειμένου να μπορούσαμε να διαμορφώσουμε ολοκληρωμένη άποψη για τις μεταφραστικές δυσκολίες. Εξετάστηκαν ταινίες σε μορφή DVD με γλώσσα-πηγή την αγγλική και παράλληλα αναλύθηκαν 250 τίτλοι ταινιών. Εξετάστηκαν οι μεταφραστικές δυσκολίες με γνώμονα τις μεταφραστικές στρατηγικές που επιλέγονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταφραστικές δυσκολίες διαφοροποιούνται ανάλογα με το κινηματογραφικό είδος. Σε μία ταινία δράσης δίνεται έμφαση στη γρήγορη εναλλαγή των σκηνών. Οι διάλογοι είναι σύντομοι για να μην αποσπών το θεατή από τη δράση. Την ίδια δομή παρουσιάζουν και οι υπότιτλοι. Αντίθετα, σε μία ταινία κοινωνικού περιεχομένου οι διάλογοι μεταξύ των ηθοποιών είναι το βασικό συστατικό της ταινίας. Στην προκειμένη περίπτωση οι υπότιτλοι είναι πιο εκτενείς και περιεκτικοί.

---

¹ Η έννοια της ψευδαίσθησης και της 'αφάνειας' του μεταφραστή διαφοροποιείται από την άποψη των A. Berman (2000) και L. Venuti(1995) σύμφωνα με τους οποίους υπάρχουν ιδεολογικά κριτήρια πίσω από την επιλογή της 'αφάνειας' του μεταφραστή.

Με βάση το υλικό που καταγράψαμε, εντοπίσαμε μεταφραστικές δυσκολίες στις παρακάτω κατηγορίες: στην μετάφραση του τίτλου μιας ταινίας, στις διαφορετικές γλωσσικές ποικιλίες, στα πολιτισμικά στοιχεία, στα κωμικά στοιχεία, στους ιδιωτισμούς και τέλος στην μετάφραση τραγουδιών.

2. Μετάφραση των τίτλων

Η πρώτη κατηγορία που αφορά τον τίτλο μιας ταινίας συχνά εξαρτάται από την εμπορική προσέγγιση που θέλει να ακολουθήσει η εταιρεία διανομής της ταινίας σε κάθε χώρα. Για αυτό συχνά παρατηρούμε τη διαφοροποίηση του τίτλου από χώρα σε χώρα. Συνεπώς για λόγους εμπορικής επιτυχίας είναι σύνηθες το φαινόμενο η επιλογή του τελικού τίτλου να απέχει πολύ από τον πρωτότυπο. Η έννοια της εμπορικής επιτυχίας μιας ταινίας μέσω της επιλογής του κατάλληλου τίτλου επισημαίνεται από τον Whitman-Linsen (1992:172) “[T]he basic intent behind the translation of a film title [...] is guided by commercial considerations: to sell, to make profits, to capture the interest of the film-going audience”.² Τρία κύρια χαρακτηριστικά πρέπει να ληφθούν υπόψη στην μετάφραση των τίτλων. Ο τίτλος θα πρέπει να προσελκύει το ενδιαφέρον του κοινού, να είναι σύντομος και να μπορεί να απομνημονευθεί. Ορισμένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά ή και όλα λαμβάνονται υπόψη από τους μεταφραστές προκειμένου να μεταφράσουν τον τίτλο στα ελληνικά. Χάρη συντομίας ο εκτενής τίτλος της γαλλικής ταινίας ‘le fabuleux destin d’Amelie Pulain’ αποδίδεται στα ελληνικά με μία μόνο λέξη ‘Αμελί’. Από την εξέταση 250 τίτλων ταινιών εντοπίσαμε πέντε στρατηγικές αναφορικά με την μεταφορά του τίτλου μιας ταινίας, υιοθετώντας την τυπολογία που προτείνει ο Diaz Cintas (2003).³

2.1. Αυτούσια μεταφορά.

Ο τίτλος δεν μεταφράζεται και διατηρείται στη ξένη γλώσσα. Συχνά αυτή η στρατηγική επιλέγεται για την μετάφραση κύριων ονομάτων ή τοπωνυμίων.

- 1) Domino/Domino
- 2) Manderlay/ Manderlay
- 3) Arizona Dream/ Arizona Dream
- 4) Boys don’t cry/ Boys don’t cry
- 5) Cinderella Man/ Cinderella Man

2.2. Δίγλωσση μεταφορά.

Ο τίτλος διατηρείται στη γλώσσα-αφετηρία και ακολουθεί η μετάφρασή του στα ελληνικά.

- 6) Lost/ Lost: Οι αγνοούμενοι

2.3. Πιστή μεταφορά.

Μεταφράζεται κατά λέξη ο τίτλος στα ελληνικά χωρίς διαφοροποίηση από τον αρχικό τίτλο. Σε αυτή την κατηγορία μπορούμε να έχουμε σύντομους τίτλους:

- 7) Le Dernier Metro/ Το Τελευταίο Μετρό
- 8) Pride and Prejudice/ Περηφάνια και Προκατάληψη
- 9) Manhattan/ Μανχάταν

καθώς και πιο εκτενείς τίτλους:

- 10) Harry Potter and the Goblet of Fire/ Ο Χάρι Πότερ και το Κύπελλο της Φωτιάς.

---

² Αναφέρεται από τον Diaz Cintas, J. (2003: 134).

³ Η αρχική κατηγοριοποίηση των στρατηγικών για την μετάφραση του τίτλου μιας ταινίας βασίζεται στον Andersen L. (1995). “The Translation of Film Titles”. *Sequentia*, 2(4):4. Η τυπολογία που προτείνει ο Diaz Cintas και την οποία υιοθετήσαμε για την ανάλυση των στρατηγικών διαφοροποιείται σε ορισμένα σημεία από την τυπολογία του Andersen.

2.4. Μερική μεταφορά.

Στην προκειμένη περίπτωση παρατηρούμε ότι ένα μέρος του τίτλου μεταφράζεται στα ελληνικά ενώ ένα άλλο διατηρείται στην αρχική γλώσσα.

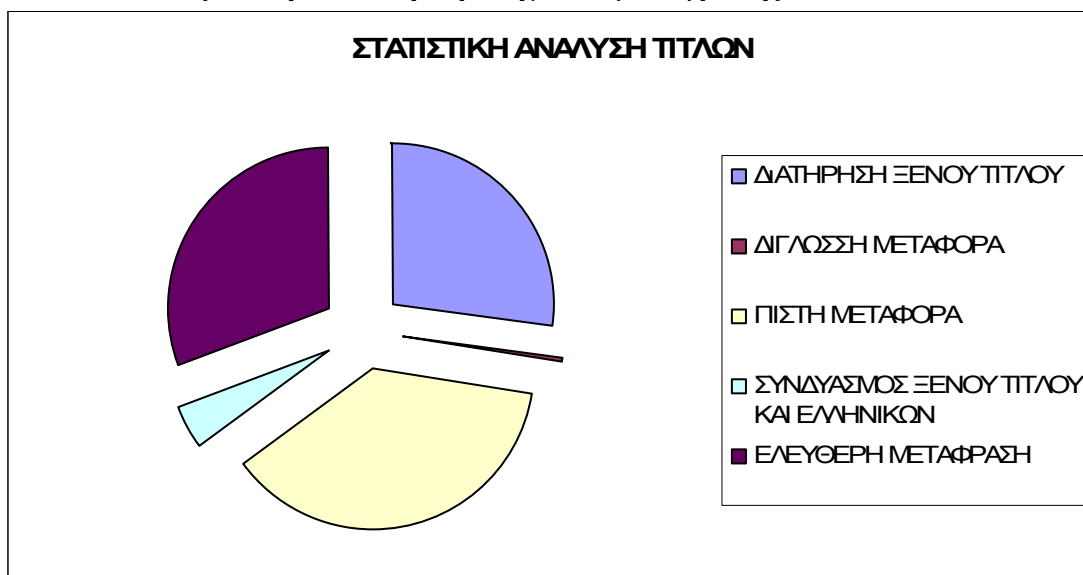
- 11) Underwater: Evolution/ Underwater: η Εξέλιξη
- 12) The Truman Show/ Ζωντανή μετάδοση: the Truman Show

2.5. Ελεύθερη μετάφραση.

Η τελευταία κατηγορία είναι η ελεύθερη μετάφραση ή «αναδημιουργία» κατά τον Diaz Cintas(*ibid*). Ο τίτλος αποδίδεται με ελεύθερο τρόπο στα ελληνικά. Συχνά διατηρούνται κάποιες λέξεις (13-15) ή ενδέχεται να υπάρχει μεγάλη απόκλιση από τον αρχικό τίτλο(16-18).

- 13) Dice/Επικίνδυνη ζαριά
- 14) Cellular/ Τελευταία Κλήση
- 15) Cheaper by the Dozen/ Δυο ντουζίνες μπελάδες
- 16) The Ice Harvest/ Ληστεύοντας τη Μαφία
- 17) Country of my scull/ Ρεπόρτερ χωρίς σύνορα
- 18) Junebug/ Μια ξένη ανάμεσά μας

Πίνακας 1-Παρουσίαση στρατηγικών μετάφρασης τίτλων

Εξετάστηκαν στο σύνολο 250 τίτλοι ταινιών, από τους οποίους οι 67 ανήκουν στην πρώτη κατηγορία (αυτούσια μεταφορά), ένας ανήκει στη δεύτερη κατηγορία της δίγλωσσης μεταφοράς, 94 εντοπίστηκαν στην τρίτη κατηγορία (πιστή μεταφορά), 11 είναι συνδυασμός της ξένης γλώσσας και των ελληνικών και τέλος 77 μεταφράστηκαν με ελεύθερο τρόπο. Η στρατηγική που επιλέγεται κυρίως είναι η πιστή μεταφορά.

3. Μετάφραση γλωσσικών ποικιλιών

Μια άλλη κατηγορία που παρουσιάζει μεταφραστικά προβλήματα είναι οι γλωσσικές ποικιλίες που συνυπάρχουν με την κοινή γλώσσα στις ταινίες. Από το υλικό που καταγράψαμε κατατάξαμε τις γλωσσικές ποικιλίες στις εξής κατηγορίες:

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει εκφράσεις και λέξεις της αργκό καθώς και λέξεις λαϊκού ή οικείου γλωσσικού επιπέδου. Στα παραδείγματα 19-21 παρατηρούμε ότι διατηρείται το ίδιο επίπεδο λόγου στο πρωτότυπο και στο μετάφρασμα.

- 19) You carry a piece?
Κουβαλάς σιδερικό;
[Taxi Driver]
- 20) I'm gonna get in my cab and boogie.
Θα μπω στο ταξί και θα την «κάνω».
[Taxi Driver]
- 21) I be broke if I hadn't caught me some people from Ohio at Kennedy.
Θα ήμουν ταπί αν δεν έπαιρνα κάτι επαρχιώτες απ'το Κένεντυ.
[Taxi Driver]

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει στοιχεία διαλέκτου και κοινωνιολέκτου καθώς και λέξεις που ανήκουν στο λαϊκότροπο και λογοτεχνικό γλωσσικό επίπεδο. Ο μεταφραστής προκειμένου να αποδώσει το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του ομιλητή καταφεύγει σε εκφράσεις όπως 'να με συγχωράτε' καθώς και σε λέξεις του προφορικού λόγου 'τσούπρα', 'φίσκα'. Ειδικότερα στο παράδειγμα 24 η αρχαϊζουσα λέξη *nigh*(κοντά) που απαντάται σε λογοτεχνικά κείμενα αποδίδεται με τη λέξη *σίμωσε* για να διατηρηθεί το ύφος του πρωτοτύπου.

- 22) Beggin your pardon, Miss. It was not my place.
Να με συγχωράτε, μισ. Δεν μου πέφτει λόγος.
[Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]
- 23) Hello, poppet.
Γεια σου, τσούπρα.
[Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]
- 24) Salvation is nigh!
Σίμωσε η λύτρωση μας!
[Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]
- 25) Me holds are bursting with swag. That bit of shine matters to us?
Τ'αμπάρια είναι φίσκα πλιάτσικο. Μας νοιάζει αυτό το μεταλλίκι;
[Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]

4. Μετάφραση πολιτισμικών στοιχείων

Τα πολιτισμικά στοιχεία ή πολιτισμικές αναφορές είναι στοιχεία που αναφέρονται στον πολιτισμό της γλώσσας-αφετηρίας. Οι κύριες επικρατούσες τάσεις αναφορικά με τη μεταφορά του πολιτισμικού στοιχείου είναι η οικειοποίηση και ο ξενισμός. Όπως επισημαίνεται από τον Σ. Γραμμενίδη (2007: 155)⁴

Η μεταφορά του πολιτισμικού στοιχείου βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο της θεωρητικής σκέψης για τη μετάφραση, εγκλωβισμένη όμως, τις περισσότερες φορές, στο ακόλουθο δίλημμα: οφείλουμε να διατηρήσουμε ή

⁴ Για τη μεταφορά του πολιτισμικού στοιχείου βλ. S. Grammenidis (2003) και ειδικότερα για τη μέθοδο της «συνεπούς» μετάφρασης ως εναλλακτικής μεθόδου μεταφοράς του πολιτισμικού στοιχείου βλ. Σ. Γραμμενίδη (2007).

να καταργήσουμε τις αποκλίσεις που υπάρχουν μεταξύ του πολιτισμού-πηγής και του πολιτισμού-υποδοχής.

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας στόχος μας είναι η σύντομη παρουσίαση των πολιτισμικών στοιχείων σε διάφορες κατηγορίες και η επισήμανση ορισμένων στρατηγικών μεταφοράς του πολιτισμικού στοιχείου στις κινηματογραφικές ταινίες. Έχουν καταγραφεί πολιτισμικά στοιχεία και κατηγοριοποιήθηκαν στις εξής κατηγορίες: Στοιχεία γαστρονομίας, μονάδες μέτρησης-βαθμοί, νομίσματα, στοιχεία που αφορούν θρησκευτικές πρακτικές-γιορτές, μάρκες προϊόντων-αλυσίδες καταστημάτων, θεσμοί, ακαδημαϊκά ιδρύματα και τέλος τοπωνύμια. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα παρακάτω παραδείγματα από ορισμένες κατηγορίες.

4.1. Στοιχεία γαστρονομίας

- 26) chilly dog, χοτ ντογκ [Two Weeks Notice]
- 27) caramelised filo, σφολιάτα [Melinda & Melinda]
- 28) rice krispy treat, ζαχαρωτό [Analyze this]

4.2. Μονάδες μέτρησης, βαθμοί

Σε αυτήν την κατηγορία παρατηρείται μία τάση προσαρμογής των μονάδων μέτρησης στο ευρωπαϊκό σύστημα μέτρησης που χρησιμοποιείται και στην Ελλάδα. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις διατήρησης του ξενικού στοιχείου (παράδειγμα 31). Όσον αφορά τους βαθμούς συνήθως παρατηρείται προσαρμογή. Έτσι το 98% μεταφέρεται στην κλίμακα του 10 που ισχύει στα ελληνικά ακαδημαϊκά ιδρύματα. Στο παράδειγμα 32 ωστόσο διατηρείται το ξενικό στοιχείο και στους υπότιτλους.

- 29) an inch or two, μερικά εκατοστά [Anger Management]
- 30) a 98-pound weakling, ένα παιδάκι 49 κιλών [Dead Poets Society]
- 31) 1500 miles, 1500 μίλια [Analyze this]
- 32) a C student, μαθητής του C [Fargo]
- 33) 98%, πήρα εννιά [Philadelphia]

4.3. Ακαδημαϊκά Ιδρύματα

Τα πιο γνωστά ακαδημαϊκά ιδρύματα όπως το Γέηλ μετεγγράφονται. Στο παράδειγμα 35 το Πανεπιστήμιο Κολούμπια αποδίδεται με τη γενίκευση 'άλλη αμερικανική σχολή'.

- 34) Yale, Γέηλ [Two Weeks Notice]
- 35) Columbia, άλλη αμερικανική σχολή [Two Weeks Notice]

4.4. Τοπωνύμια

Τα τοπωνύμια συνήθως μετεγγράφονται.

- 36) South Bronx, Harlem, Brooklyn / Νότιο Μπρονξ, Χάρλεμ, Μπρούκλιν [Taxi Driver]

5. Μετάφραση κωμικών στοιχείων

Τα κωμικά στοιχεία σε μια ταινία αντικατοπτρίζουν το ύφος της ταινίας. Εντοπίσαμε κυρίως περιπτώσεις γλωσσικού χιούμορ καθώς και λογοπαιγνίων. Η χρήση ορισμένων γλωσσικών δομών ή φωνητικών στοιχείων συμβάλλει στο κωμικό αποτέλεσμα της ταινίας. Ένα παράδειγμα συνιστά η χρήση της παρήχησης.

Ας εξετάσουμε τα παρακάτω παραδείγματα

- 37) ...by behaving like a babbling bumbling band of baboons.
...συμπεριφερόμενοι σαν φλύαροι και άτακτοι μπαμπούνοι.
[Harry Potter and the Goblet of Fire]

Στο αγγλικό κείμενο έχουμε παρήχηση με το αρχικό σύμφωνο "b". Στα ελληνικά παρατηρούμε ότι δεν διατηρείται το κωμικό στοιχείο απλά αποδίδεται το νόημα.

- 38) -We will prevail!
-You will go to jail!

-Θα νικήσουμε!
-Θα πάτε φυλακή!
[Two Weeks Notice]

Στο δεύτερο παράδειγμα παρατηρούμε ότι ενώ στο αρχικό κείμενο υπάρχει ομοιοκαταληξία μεταξύ των δύο τελευταίων λέξεων *prevail* και *jail* μεταφράζεται πάλι μόνο το νόημα χωρίς να αποδίδεται το κωμικό στοιχείο. Το κωμικό στοιχείο στο αρχικό κείμενο προέρχεται από την εικόνα μιας μάχιμης δικηγόρου που κάνει απεργία πείνας για να εμποδίσει την κατεδάφιση ενός κοινοτικού κέντρου. Η λεκτική αντιπαράθεσή της με τον ιδιοκτήτη της εταιρείας που ανέλαβε την κατεδάφιση με τη χρήση ομοιοκαταληξίας προκαλεί κωμικό αποτέλεσμα.

- 39) -You know what it was? The Sistine Chapel.
- Sixteenth Chapel? Who painted the other 15?
- Ξέρετε τι ήταν; Η Καπέλα Σιζτίνα.
- Καπέλα; Ζωγράφιζε και καπέλα;
[Sleepers]

Όπως παρατηρούμε το λογοπαίγνιο μεταξύ των λέξεων *Sistine* και *Sixteenth* που δημιουργεί κωμικό αποτέλεσμα στα αγγλικά διατηρείται και στους υπότιτλους με την επιλογή των λέξεων η *Καπέλα* και τα *καπέλα*.

- 40) Welcome to Hell-ton!
Καλώς ήρθες στο Κολασμένο Γουέλτον.
[Dead Poets Society]

Στα αγγλικά έχουμε συνδυασμό των λέξεων 'hell' και του ονόματος του σχολείου 'Welton'. Στα ελληνικά έχουμε επεξήγηση με τις λέξεις Κολασμένο Γουέλτον.

- 41) Mr. Pitts. Meeks. Another unusual name.
κ. Πιτς (Βάραθρο). Μηκς (Μακάριος). Κι άλλο περίεργο όνομα.
[Dead Poets Society]

Τα κύρια ονόματα μετεγγράφονται στα ελληνικά και ακολουθεί η επεξήγησή τους στην παρένθεση προκειμένου να γίνει αντιληπτό το κωμικό στοιχείο από το θεατή.

- 42) That last chilly dog is really barking.
Το χοτ ντογκ με θέρισε.
[Two Weeks Notice]

Αποδίδεται μόνο το νόημα δε διατηρείται το λογοπαίγνιο που δημιουργείται στα αγγλικά με τις λέξεις 'chilly dog' και 'barking'.

5. Μετάφραση ιδιωματικών εκφράσεων

Ένα από τα πλέον πολύπλοκα θέματα στον τομέα της μετάφρασης είναι η μετάφραση των ιδιωματικών εκφράσεων. Όταν εξετάζεται η μετάφραση των ιδιωματικών εκφράσεων σημαντικός παράγοντας είναι να διαπιστώσουμε το βαθμό απόδοσης της ιδιωματικής φύσης τους. Αν διατηρείται, αλλοιώνεται ή χάνεται. Από τα παραδείγματα που παρατίθενται παρατηρούμε ότι υπάρχει τάση διατήρησης της ιδιωματικής χροιάς των εκφράσεων. Οι ιδιωτισμοί αποδίδονται με αντίστοιχους ιδιωτισμούς στα ελληνικά.

- 43) There's some high-toned and fancy-to-do at the fort.
Άκουσα πως έχουν γιορτές και πανηγύρια στο οχυρό.
[Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]

- 44) -You're despicable.
 - Sticks and stones, love.
 - Είσαι απεχθής.
 - Ωραία με στολίζεις γλυκιά μου.
 [Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl]
- 45) Believe what you want, but I say let Keating fry.
 Εγώ λέω να την πληρώσει ο Κήτιγκ.
 [Dead Poets Society]
- 46) He knows once you see that hole he's getting dropped like a bad habit.
 Ξέρεις πως αν δεις το αχούρι θα πάρει δρόμο.
 [Good Will Hunting]

6. Μετάφραση τραγουδιών

Από την ανάλυση του σώματος ταινιών προκύπτει ότι τα τραγούδια στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν μεταφράζονται. Συνήθως, μεταφράζονται οι στίχοι ενός τραγουδιού εάν τα λόγια είναι συμβολικά ή έχουν καθοριστική σημασία για την περαιτέρω εξέλιξη της ταινίας. Επίσης, μπορεί να μεταφράζεται ο πρώτος στίχος ενός τραγουδιού και να παραμένει αμετάφραστο το υπόλοιπο.

7. Συμπεράσματα

Ένα σημαντικό πρόβλημα στον υποτιτλισμό είναι το γεγονός ότι οι υπότιτλοι παρόλο που παρουσιάζονται σε γραπτή μορφή θα πρέπει να ηχούν σαν τον προφορικό λόγο. Η διατήρηση της προφορικότητας επισημαίνεται από διάφορους ερευνητές. Ο Fuentes Luque, Andrian (2003: 304) διαπιστώνει ότι η έλλειψη στοιχείων του προφορικού λόγου που παρατηρείται στο κείμενο-στόχος επηρεάζει άμεσα τον τρόπο με τον οποίο το οπτικοακουστικό κείμενο προσλαμβάνεται από τους θεατές.

- 47) -Intriguing. Tell me more. What's your background?
 -Ενδιαφέρον. Τι πείρα έχεις;
 [Two Weeks Notice]

Έχουμε επανάληψη του νοήματος μεταξύ της λέξης intriguing και της έκφρασης tell me more που ουσιαστικά επιτείνει την έννοια του 'ενδιαφέροντος' για την επαγγελματική εμπειρία της μελλοντικής υπαλλήλου. Ωστόσο σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε ότι αλλάζει το πραγματολογικό αποτέλεσμα. Ενώ στο αρχικό κείμενο φαίνεται ο ζήλος και το ενδιαφέρον για την επαγγελματική εμπειρία της μελλοντικής υπαλλήλου, στους υπότιτλους η στάση της ομιλήτριας φαντάζει τουλάχιστον ουδέτερη, αν όχι αδιάφορη. Η τάση ουδετεροποίησης και εξάλειψης κάθε στοιχείου του προφορικού λόγου μπορεί να επηρεάσει την πρόσληψη της ταινίας εκ μέρους των θεατών.⁵ Ένα δεύτερο σημαντικό θέμα που τίθεται είναι η διαμόρφωση σαφούς εικόνας για τον χαρακτήρα ενός ήρωα.

- 48) -You, you, you are good you!
 -Είσαι ένας εσύ...
 [Analyze this]

⁵ Όπως επισημαίνεται από τον A. Fuentes Luque (2003: 304) "[The] acute lack of orality...falsifies to a large extent the reality of the audiovisual message, since the target viewer receives a message distorted by an unnecessary, uncomfortable extreme literalness expressed in a uniform register, instead of a more appropriate and appealing array of colloquial registers typical of authentic contexts".

Στο παράδειγμα έχουμε επανάληψη της προσωπικής αντωνυμίας ‘you’, γεγονός που επιτείνει τον ενθουσιασμό του ομιλητή. Η επανάληψη στο πρωτότυπο κείμενο δεν είναι τυχαία καθώς συμβάλλει στο κωμικό στοιχείο της συγκεκριμένης ταινίας. Η χρήση του ρήματος στην αρχή της πρότασης στο μετάφρασμα δίνει έμφαση και αποδίδει τον ενθουσιασμό του ομιλητή. Οι Zoe de Linde και Neil Kay(1999: 4) τονίζουν ότι ορισμένα στοιχεία του προφορικού λόγου τα οποία θα μπορούσαν εκ πρώτης όψεως να θεωρηθούν δευτερεύουσας σημασίας μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας για το ύφος ενός χαρακτήρα στον προφορικό λόγο.

Η παρούσα ανακοίνωση είναι ένα δείγμα της έρευνας που είναι σε εξέλιξη. Με την καταγραφή και ανάλυση ενός μεγαλύτερου όγκου ταινιών θα μπορέσουμε να εξαγάγουμε πιο ασφαλή συμπεράσματα τόσο για τις μεταφραστικές δυσκολίες όσο και για τις μεταφραστικές επιλογές.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Γραμμενίδης Σ. (2007). «Μεταφράζοντας τον κόσμο του ‘Άλλου’: Οικειοποίηση, Ξενοποίηση ή Συνέπεια;». *20 Χρόνια Τ.ΕΓΜ.Δ. Επετειακός Τόμος*, Π. Κελάνδριας (επιμ). Αθήνα: Δίαυλος, 149-168.
- De Linde Z. και N. Kay (1999). *The semiotics of subtitling*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Diaz Cintas J. (2003). *Teoria y practica del subtitulado. Ingles-Espanol*. Barcelona: Ariel.
- Fuentes Luque A. (2003). “An Empirical Approach to the Reception of AV Translated Humour. A Case Study of the Marx Brothers’ Duck Soup”. In Yves Gambier (ed.), *Screen Translation, special issue of The Translator*, 9:2, 293-306.
- Marleau L. (1980). “Les sous-titres un mal necessaire”. In *Meta* 27:3, 271-285.

Φιλμογραφία

- Analyze this. (1999). Harold Ramis. United States.
- Anger Management. (2003). Peter Segal. United States.
- Dead Poets Society. (1989). Peter Weir. United States
- Fargo. (1996). Joel and Ethan Coen. United Kingdom.
- Good Will Hunting. (1997). Gus Van Sant. United States.
- Harry Potter and the Goblet of Fire. (2005). Mike Newell. United Kingdom, United States.
- Melinda & Melinda. (2004). Woody Allen. United States.
- Philadelphia. (1993). Jonathan Demme. United States.
- Pirates of the Caribbean: the Curse of the Black Perl. (2003). Gore Verbinski. United States.
- Sleepers. (1996). Barry Levinson. United States.
- Taxi Driver. (1976). Martin Scorsese. United States.
- Two Weeks Notice. (2002). Marc Lawrence. United States.